

Макроекономічне планування

Планування – це специфічна управлінська діяльність з визначення цілей та шляхів їх досягнення. Його здійснюють на підставі ринкових досліджень і аналізу внутрішніх можливостей. Змістом розробки планів є визначення взаємопов'язаних завдань структурним підрозділам об'єкта планування, обґрунтування потрібних ресурсів, визначення показників для контролю та оцінки ступеня досягнення цілей.

Макроекономічне планування – це свідомо діяльність держави з метою досягнення бажаного стану національної економіки. Слід розрізняти три головні форми макроекономічного планування: *директивне, індикативне та стратегічне*.

Директивне планування було формою прояву жорсткого державного регулювання економіки в колишньому СРСР. У разі директивного планування товаровиробнику визначають скільки і якої продукції треба виробити, кому і за яку ціну продавати. Цьому процесу відповідає адекватна централізована система постачання ресурсів. В основі цієї форми регулювання економіки є передусім абсолютизація державної форми власності, як основної і єдиної, а в концепції управління передбачено досягнення політичних результатів усупереч економічній логіці. Крім того, специфічно витлумачена економічна роль держави.

Здавалося б, на перший погляд, така система відносин між державою і товаровиробником є зручною для обох і може забезпечити повну збалансованість народного господарства. Натомість 70-річна практика господарювання за єдиним директивним планом довела неспроможність реалізувати це завдання. По-перше, жорсткий директивний план сковує товаровиробників у пошуках варіантів освоєння нових видів продукції і ліквідовує стимули саморозвитку. По-друге, для збалансованості розвитку народного господарства через план треба розраховувати не лише прямі, а й опосередковані витрати на одиницю продукції. Якщо ж номенклатура продукції перевищує десятки мільйонів найменувань, то навіть найсучаснішим комп'ютерам це не під силу. І хоча була розроблена модель міжгалузевого балансу, у практиці роботи центральних органів планування її використовували лише на рівні аналітичних і передпланових розрахунків. Тому не розраховували і не пов'язували навіть однієї тисячної частки того, що виробляли. З огляду на це механізм директивного планування перетворився у механізм відтворення диспропорцій. Крім того, це призвело до надмірного зростання товарно-матеріальних запасів, зменшення фондівіддачі і тотального дефіциту.

Централізм директивного планування, яке практикували в планово-розподільній системі країн колишнього СРСР, був доведений до абсурду.

Макроекономічне планування стратегії поведінки на ринку (**стратегічне планування**) набуло широкого застосування, зокрема, в країнах Європейського Співтовариства. Сутність цього планування полягає в

забезпеченні виживання економічної одиниці будь-якого рівня (в тому числі макроекономічної національної системи) на динамічному ринку шляхом виявлення та утворення довготермінової стійкої відповідності між цілями системи, її ринковими шансами та внутрішнім потенціалом. Стратегічне планування – це системний спосіб управління змінами, творчий процес визначення і здійснення найбільш важливих дій (беручи до уваги сильні та слабкі сторони і можливості).

Об'єкти макроекономічного планування – це економічні, соціальні та науково-технічні народногосподарські процеси. **Суб'єкти** – держава, великі акціонерні товариства (корпорації), недержавні органи й організації. Плани класифікуються за *часом, об'єктом, масштабом та способом*.

Метою макроекономічного планування є: досягнення макроекономічної рівноваги та збалансованості, стабільного економічного розвитку, високої конкурентоздатності національної економіки, соціальної справедливості та екологічної безпеки держави.

Принципи макроекономічного планування:

- оцінка сучасного рівня розвитку економіки;
- правильне визначення пріоритетів;
- збалансованість;
- реалістичність;
- адаптація;
- поєднання різних видів планування;
- орієнтація на світові стандарти;
- гласність;
- рівність;
- самостійність та дотримання загальнодержавних інтересів.

Функції:

- визначення цілей і пріоритетів розвитку національної економіки;
- забезпечення найоптимальнішого варіанта розвитку національної економіки;
- координація економічної діяльності суб'єктів;
- гармонізація економічних інтересів суб'єктів господарювання.

Методи:

- метод системного аналізу;
- нормативний метод;
- метод оптимізації планових рішень;
- програмно-цільовий метод;
- балансовий метод.

У цивілізованих країнах регулюють стихію ринку насамперед через планування та прогнозування економічного і соціального розвитку держави. Саме у високорозвинутих країнах з ринковою економікою держава є примусовою політичною організацією, без якої ні ринок сам по собі, ні конкуренція не зможуть реалізувати економічні реформи. Що ж до нинішньої ситуації в Україні, то політика держави повинна бути спрямована на цілісну систему державного регулювання економіки з використанням як ринкових,

так і адміністративних методів. Для цього треба відновити управління державним сектором через прогнозування і планування, оволодіти ситуацією в країні, зробити її керованою. А цього можна досягти, лише спираючись на жорстку виконавчу вертикаль, використовуючи адміністративні методи державного регулювання економіки.

Використана література:

1. Яковенко Р. В. Національна економіка : навч. посіб. / Роман Яковенко. – Кіровоград : „Пік”, 2009. – 548 с. : іл.
2. Яковенко Р. В. Національна економіка : навч. посіб. / Роман Яковенко. – [2-ге вид., випр.]. – Кіровоград : „КОД”, 2010. – 548 с. : іл.
3. Яковенко Р. В. Тлумачний англо-український словник економічних термінів з елементами теорії та проблематики. Дидактичний довідник / Роман Яковенко. – [Вид. 2-ге, випр.]. – Кіровоград : видавець Лисенко В.Ф., 2015. – 130 с.
4. Яковенко Р. В. Основи теорії економіки для технічних спеціальностей : навч. посіб / Роман Яковенко. – Кіровоград : „Поліграф-Сервіс”, 2009. – 120 с. : іл.
5. Яковенко Р. В. Державне регулювання економіки : конспект лекцій / Роман Яковенко. – Кіровоград : КНТУ, 2012. – 40 с. : іл.

Р. В. ЯКОВЕНКО,
к.е.н., доцент